

Postrånet på Simrishamnsbanan

av Klas Lithner

Att Sveriges såvitt veterligt enda tågrån förövades den 18 mars 1907 mellan Staffanstorps och Djurslövs stationer på den fredliga järnvägen Malmö–Simrishamn hade två anledningar. Den ena var näringsgeografisk och sammanhänge med det skånska järnvägsnätets utveckling. Den andra var politisk och gällde ung-socialismen.

Sveriges järnvägsnät växer fram

Det svenska statsbanenätet började byggas 1856 och skulle endast förbinda de största städerna. Övrigt behov av järnvägar fick tillgodoses av privatbanorna, och ett stort antal sådana byggdes, särskilt i Skåne. Sålunda började Lund – Trelleborgs järnväg byggas 1873 och var färdig 1875. En av de större stationerna där var Staffanstorp, i Nevishögs socken.

1891 började man sedan bygga Malmö–Simrishamns järnväg. Staffanstorp, där de båda linjerna korsades, fick därmed större betydelse. Grannstationen Djurslöv, närmare Malmö på denna bana, anlades i socknen med samma namn.

Vad angår den politiska bakgrunden till rånet, tillhörde gärningsmännen den ung-socialistiska rörelsen. Denna var socialdemokraternas ungdomsrörelse men betydligt radikalare än moderorganisationen. Ur samma kretsar i Malmö framgick Amaltheadådet 1908.

Gärningsmännen

Rånet förövades av cementarbetaren Axel Johansson-Fors och livförsäkringsagenten Alfred Fredriksson-Friberg. Åtalade för medhjälp var målarlärlingen Emil Walldén, som blev dömd, och en målare, som vi

KLAS LITHNER är född 1923, student 1941, jur kand 1947, fil kand 1974 och jur dr i kriminologi 1983. Han har varit åklagare 1950–1984 och skriver bl a artiklar om gamla brottmål.

kan kalla Reinhold. Den senare frikändes ”trots besvärande omständigheter”. Samtliga var hemmahörande i Malmö.

Fors var född 1880 och arbetade i lantbruk till 1897, då han värvade sig vid Vendes artilleriregemente i Kristianstad, varifrån han fick avsked 1902 som andre konstapel. Han blev då anställd som reservpostbetjänt vid reseposten i Malmö till 1904. Då häktades han och åtalades vid rådhusrätten i Kristianstad för stöld av pengar ur lösbrev från Amerika i tjänsten. För detta dömdes han till straffarbete tre månader och femton dagar samt förlust av medborgerligt förtroende. Han avskedades i administrativ ordning. Efter avtjänat straff hade han olika arbeten i Malmötrakten, bl a vid Skånska Cementgjuteriet. Från 1906 var han medlem av socialdemokratiska ungdomsklubben i Malmö.

Friberg var född 1880. Efter anställningar i lantbruk värvade han sig 1898 till Andra Svea Artilleriregemente i Stockholm. Han blev avskedad 1901. Han hade sedan olika arbeten till 1906, då han blev agent för Livförsäkrings AB De Förenade. Han var gift och hade två barn. Sedan 1905 var han medlem av socialdemokratiska ungdomsklubben i Malmö.

Walldén var född 1887. Efter fabriksarbete blev han målarlärning 1906 och kom till Malmö 1907. Han var inneboende hos Fors.

Reinhold var född 1884 och blev skeppsgosse vid Flottan. Där avskedades

han efter disciplinstraff 1904 och återgick till målaryrket i Malmö. Tre av de fyra åtalade hade sålunda varit stamanställda.

Planerna på brottet

Fors och Friberg var vänner sedan 1906 genom ungdomsklubben. Walldén hade blivit bekant med dem därigenom, likaså Reinhold. De brukade träffas på Kafé Ut-posten, som låg i gårdshuset till Södra Förstadsgatan 45.

Under februari 1907 gällde deras diskussioner bl a hur man skulle kunna skaffa pengar till ungdomsklubbens och förbundets verksamhet. En femte person föreslog, att man efter mönster av revolutionärer i Ryssland skulle råna ett tåg.

I mars 1907 hade Fors och Friberg beslutat sig för att råna ett postförande tåg. På grund av sin tidigare anställning vid post-

verket fungerade Fors som expert. Man beslöt sig för Simrishamnbanan, förmodligen för att det skulle medföra en postkupé med endast en mans betjäning. Fors och Friberg skulle resa tåg till Staffanstorps och där invänta det postförande kvällståget mot Malmö.

Planerna verkställs

Den 18 mars beslöt de sig för att förverkliga planerna och begav sig till lokalstationen på Malmö C, där de tog tåget klockan 19.02 till Staffanstorp. Fors var beväpnad med en revolver laddad med fem skott. Han medförde dessutom en svart ansiktsmask. Friberg ägde också en revolver, men medförde den icke av någon anledning. Den beslagtogs senare i hans bostad. Deras klädsel var inte särskilt lämplig för ett tågrån. De var nämligen klädda i mörka vår-

Ansiktsmasken som användes av Fors vid rånet.

överrockar och styva hattar. Strax innan tåget kom in till stationen i Staffanstorp, troligen klockan 19.31, hoppade Fors och Friberg av och gick fram till stationen.

Eftersom tåget mot Malmö skulle avgå först klockan 20.44 hade de ganska god tid på sig. De gick ut på bangården, där de uppehöll sig i mörkret. Friberg skaffade sig också ett vapen genom att plocka upp en knytnävsstor sten, som han knöt in i sin näsduk.

Ett fåtal passagerare

Klockan 20.42 skulle tåget från Simrishamn mot Malmö komma in. Det bestod av ånglok och sju vagnar, däribland en kombinerad tredje klass passagerare- och postvagn. Det fanns mycket få personer ombord på tåget. På loket fanns föraren och eldaren, i kortvagnen hade konduktören sin plats och i boggivagnen åkte den ende passageraren. Den kombinerade passagerar- och postvagnen innehöll två passagerarkupéer. I den sista av dessa låg på var sin soffa två lokomotivputsare. En korridor gick genom vagnen. Dörren var låst till postkupén i bakre delen av vagnen, där postiljonen Johan Almén ensam var i tjänst. Han var 44 år och hemmahörande

i Malmö. Slutligen fanns i tjänst i den sista ång- och godsvagnen en smörjare och bromsare. Han hade sällskap av en 15-årig bromsare.

Tåget äntras

Det var Fors och Friberg som steg på just när tåget började gå. Fors satte på sig masken och Friberg sökte maskera sig genom att fälla upp rockkragen. De tog också fram revolvern respektive stenen. När de kom fram till postkupéns dörr såg Almén dem inte, eftersom han var sysselsatt med att sortera post med ryggen mot dörren.

Rånet fullbordas

Men då Almén troligen hörde ett ljud, vände han sig om och fick se de båda beväpnade männen. Han sprang fram mot Fors, som på nära håll avfyrade två skott mot Alméns ansikte. Denne grep tag i Fors kläder och ropade på hjälp. Friberg rusade på honom, höll fast honom och höll för hans mun, medan Fors plundrade postfacken. Under brottningen kom Friberg och Almén genom korridoren ut på vagnens plattform. Fors sköt då ett tredje skott, som också träffade Almén i ansiktet. Värdeförsändelserna stoppade rånarna

Stenen som Friberg fann på bangården i Staffanstorp för att använda vid rånet.

innanför sina rockar. Almén ropade på nytt på hjälp men utan resultat. Fors och Friberg blev rädda, knuffade in honom i postkupén och sprang ut på plattformen.

De båda lokputsarna hörde skott och jämmerrop strax efter avgången från Staffanstorp. De gick till postkupén, där de såg rånarnas handgemäng med Almén. På golvet i korridoren låg en sten som Friberg använt vid rånet, och de fann blod överallt. De båda bromsarna hörde också skott. De hjälpte och förband Almén. Konduktören, som ju befann sig längre fram i tåget, fick först vid tågets ankomst till Djurslöv veta vad som hänt. Då Almén blödande från skottsåret i ansiktet, som nämnts ropat på hjälp, blev rånarna rädda att det skulle komma dit folk och beslöt därför att hoppa av tåget. Exakt var tåget befann sig när rånet påbörjades är svårt att ange.

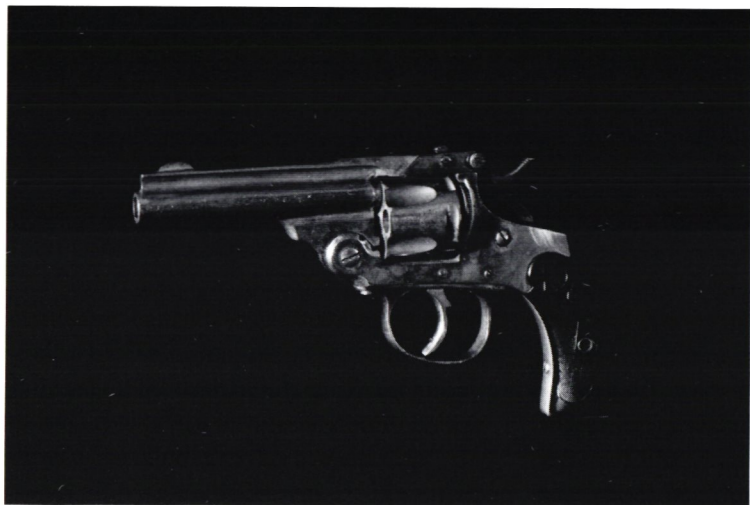
Rånarna flyr

Avståndet mellan Staffanstorp och nästa station, Djurslöv, var 4 km. Enligt tidningsuppgift hade tåget bara kommit 1,5 km när de hoppade av. De sprang ut på vagnens bakre plattform, där Fors beordrade Friberg att hoppa och själv hoppade efter. Fors tappade en del av de stulna

handlingarna, som de emellertid plockade upp igen. Platsen för avhoppet var troligen vid banvaktsstugan Önsvala, som ligger där järnvägen korsar vägen mot Greve och Torreberga. Då de närmade sig till Malmö, gick de först över åkrarna till en landsväg och sedan mot ett ljussken.

I närheten av Bulltofta gick de in i en olåst bod, där de tände ljus. Med hjälp av detta kunde de sortera tjuvgodset. De behöll alla kontanter, medan de kastade alla andra försändelser i Sege å. Efteråt visade det sig emellertid att de missat det värdefullaste brevet, en assurerad försändelse från Smedstorp till Växjö, som innehöll 15 000 kronor. Under polisens spaningar anträffades handlingarna i ån.

Fors och Friberg fortsatte till Malmö, dit de kom cirka klockan 3.00 eller 3.30 på natten. De begav sig till Fors bostad. Genom rånet hade de kommit över kronor 5 360:48, enligt av Postverket upprättad förteckning med senare justeringar. De delade upp pengarna så att Fors tog 1 800 kronor, Walldén fick 670 kronor och Friberg behöll resten, cirka 2 900 kronor. Hur pengarna sedan användes framgår av det följande. Efter hemkomsten underrättade den hos Fors inneboende Walldén om

Revolvern med vilken Alméns sköts i ansiktet av Fors.

brottet. Reinhold var enligt samstämmiga uppgifter av de tre andra med om att planera rånet och underrättades därefter om detta, vilket han dock hela tiden nekade till. På Fors' uppdrag kastade Walldén nästa dag dennes revolver i Västra Hamnkanalen.

Fördelning av pengarna

Sammanlagt kom de genom rånet, som ovan nämnts, över 5 360 kronor. Av de 1 800 kronor som Fors tagit, överlämnade han 30 kronor till en kamrat och använde 1 070 kronor för privata utgifter, såsom betalning av skulder, inköp av bl a möbler till bostaden och armband, klockkedja och kråsnål. 700 kronor anträffades av polisen och återställdes till postverket.

Av de 2 900 kronor som Friberg fått hade han givit 20 kronor till en kamrat. Rånarna hade överenskommit, att 800 kronor av de genom brottet åtkomna medlen skulle överlämnas för politisk verksamhet, därav 600 kronor till ungsocialistiska föreningen i Malmö och 200 kronor till tidningen "Folkviljan" i Helsingborg.

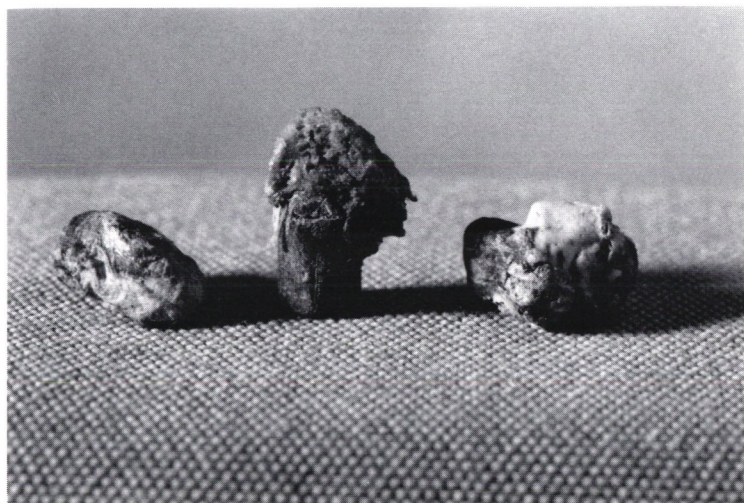
Eftersom inga pengar anträffades hos Friberg var alltså 2 880 kronor borta. Friberg påstod, att han förvarat dem i spisen

i bostaden, inrullade i en tidning, och eldat upp dem av rädsla för polisen strax innan han greps. Denna uppgift ansågs inte trovärdig.

Walldén fick av Fors och Friberg först 70 kronor och sedan 300 kronor vid två tillfällen, alltså sammanlagt 670 kronor. Av dessa hjälpte han den tidigare nämnde kamraten med mindre belopp. När han greps hade han 164 kronor kvar. Återstoden, något mindre än 500 kronor, hade han använt för privata utgifter och inköp, bl a av en ring och en klockkedja.

Omfattande skador

Tåget anlände klockan 20.50 till Djurslövs station. Där blev det klart att postkupén rånats och att Almén var svårt skadad. Man ringde från stationen till Posten i Malmö, som gjorde polisanmälan så snabbt att två detektivöverkonstaplar kunde möta tåget vid dess ankomst klockan 21.15. De såg till att Almén fördes till Malmö Allmänna Sjukhus, där han blev inlagd för vård på kirurgiska kliniken. Almén låg kvar på sjukhuset till den 11 april 1907 och var fortfarande sjukskriven den 25 juli, då rättegången avslutades. Under polisutredningen anskaffades rättsintyg av Albin

De tre kulorna som trängde in i huvudet på Almén i samband med rånet.

Dalén, professor i oftalmiatrik, läran om ögonsjukdomar, i Lund. Han var äldre bror till uppfinnaren och Nobelpristagaren Gustaf Dalén. Under pågående rättegång införskaffade häradsrätten på eget initiativ rättsintyg av professorn i patologisk anatomi och rättsmedicin i Lund, Hans Bendz.

Av den skriftliga bevisningen och sakkunnigförhöret med Bendz framgick, att en kula gått in i vänstra kinden på Almén framför öronmusslan med skottkanal snett inåt och bakåt. Såret hade svärtade och svedda ränder och var omgivet av krutstänk. Nästa kula hade gått in vid högra sidan av näsroten omedelbart bredvid inre ögonvinkeln. Skottkanalen gick bakåt och inåt. Såret hade svärtade ränder, men var ej omgivet av krutstänk. Den tredje kulan hade gått in genom högra näsöppningen och klivit näsvingen nedifrån och upp. Sårkanalen fortsatte uppåt och inåt. Såret hade svärtade kanter men omgavs ej av krutstänk. Alla tre kulorna satt kvar i skallen, men ingen av dem kunde på vetenskapsens dåvarande ståndpunkt opereras bort.

Almén hade till en början helt förlorat luktförmågan. Vidare var synen på hans vänstra öga nedsatt till 3/10 av normalsyn, vilket inte kunde avhjälpas med glas. Det var hela tiden risk för att någon kula kunde lossna av sin egen tyngd och flytta sig, så att en operation skulle bli nödvändig. Minsta skakning var riskabel för honom. Skadorna var livsfarliga. På grund av risken att kulorna skulle lossna, kunde Almén inte fortsätta att tjänstgöra i postkupé, eftersom en sådan skakade hela tiden.

Kvalificerad utredning

Brottet hade förövats inom Bara härads västra länsmansdistrikt. Länsman där var Georg Jönsson, stationerad i Arlov. Eftersom det var uppenbart att ett så kvalificerat brott inte kunde utredas av en fjärdingsman på landsbygden, uppdrogs utredning-

en i stället åt länsdetektiven Alfred Svensson, Malmö. Bakgrunden till denna tjänst var att landstinget i Malmöhus län sedan 1876 ställt till länsstyrelsens förfogande ett årligt anslag för en sådan tjänst. Länsstyrelsen meddelade landstinget, att den anställt "en detektivkonstapel, som under närmaste ledning av polismästaren i Malmö, inom länet anställer efterspaningar och verkar för upptäckandet av förefallande grövre brott".

Rånarna grips

Personal från Malmöpolisens detektivavdelning hörde redan på kvällen efter tågets ankomst till Malmö de ombordvarande. Almén kunde höras nästa dag på sjukhuset. Under Svenssons utredning misstänktes först för brottet ett par personer, som visade sig vara oskyldiga.

Sedan dessa uppslag inte gett resultat, började man misstänka Fors på grund av hans tidigare brott mot Postverket, men till en början ansågs han inte tillräckligt kvalificerad för ett väpnat rån. Efterhand blev dock misstankarna mot honom starkare, och den 6 april 1913 anhölls Fors och även Friberg, eftersom det var känt, att de umgåtts. Fors erkände genast brottet men trodde inte, att det tredje skott som han avfyrat träffat. Friberg nekade till en början men erkände den 9 april. På grund av Fors' uppgifter om Walldéns delaktighet i brottet greps denne den 6 april och erkände sin andel. På grund av Fors' och Walldéns uppgifter om att Reinhold mottagit en del av de genom brottet åtkomna medlen anhölls han den 25 april och blev häktad liksom Fors, Friberg och Walldén. Han vitsordade, att han umgåtts med de andra tre men nekade till brott och blev som tidigare nämnts frikänd.

Ytterligare en person, som tillhörde samma krets, hade deltagit i rånplanerna. Enligt uppgifter av de åtalade hade han

varit med om att planera rånet och tagit befattning med pengarna. Sedan brottet förövats hade han troligen blivit rädd, ty enligt deras uppgifter hade han redan innan Fors och Friberg gripits, emigrerat till Amerika. Han hade gjort detta den 26 mars 1907 med öresundsångare till Köpenhamn för att sedan fortsätta till Amerika. Han återkom till Malmö 1934 tillsammans med en svenskfödd hustru. Att han varit borta 27 år, är ganska påfallande, eftersom preskriptionstiden för de grövsta brotten post-rån och mordförsök var 25 år.

Skillingtrycken

Liksom många andra uppseendeväckande brott vid denna tid föranledde även tågrånet åtminstone två skillingtryck.

Räkenskapens stund

Rättegång med rånarna hölls inför Torna och Bara häradsrätt, som hade kansli och tingsställe i Dalby och numera gått upp i Lunds tingsrätt i Lund. Eftersom svarandena var häktade hölls rättegången på fängelset i Malmö.

Ordförande vid de flesta av de sex förhandlingarna var häradshövdingen Gustaf de Maré, som innehade detta ämbete från 1900 till sin död 1916. Nämnden bestod av åtta nämndemän, men vid denna tid behövde inte samma nämnd sitta med vid alla förhandlingarna. Istället lästes vid varje förhandling protokollet från föregående rättegångsdag upp. Åklagare vid de flesta rättegångstillfällena var kronolänsmannen i distriktet Georg Jönsson. Under de sex rättegångsdagarna tjänstgjorde sammanlagt 24 nämndemän, vilket troligen var samtliga i domsagan. En av dem tjänstgjorde vid fyra tillfällen, medan fyra endast deltog en gång.

Målet behandlades på sex rättegångsdagar från den 25 april till den 25 juli, allt medan utredningen kompletterades. Av

utrymmesskäl går jag inte in på vad som förekom de särskilda dagarna utan sammanfattar det i stället. Åklagaren framställde sina ansvarsyrkanden, svarandena hördes om sina levnadsomständigheter och i detalj om brottet, Almén hördes som målsägare, åklagaren åberopade skriftlig och faktisk bevisning, Bendz hördes som sakkunnig och åklagaren hörde som vittnen dels fem av järnvägsmännen, dels som bevisning mot den nekande Reinhold en rad av svarandenas vänner och bekanta.

Fors uppgav att hans revolver var av kaliber 22 mm. Detta måste dock var en missuppfattning och syfta på den vanliga kalibern 22, vilket betyder 0,22 tum eller 5,6 mm.

Vid de tre sista rättegångstillfällena vikarierade tillförordnade kronolänsmannen Georg O Jönsson för sin far som åklagare. Målet nådde äntligen sitt slut den 25 juli, då hovrättsnotarien Allan Rodhe var tillförordnad domhavande. Han tjänstgjorde efter domarkarriär först i UD och var sedan landshövding i först Gotlands och sedan Kristianstads län.

Åklagaren ingav i enlighet med tidens praxis skriftliga påståenden, motsvarande en nutida plädering, vari han yrkade livstidsstraff på Fors och Friberg.

Utslaget, som det hette på den tidens juridiska språk, innebar att Fors och Friberg dömdes för rån, som var kvalificerat (motsvarande nutida grovt rån), med straffsats straffarbete i tio år eller på livstid. Kvalificerat ansågs rånet vara, dels därför att de gemensamt beslutat och utfört brottet, dels därför att rånet gått ut över egen- dom som varit anförtrödd åt Postverket. Dessutom fälldes de enligt en hel rad andra strafflagsparagrafer, bl a för att de använt så grovt våld att offret fått svår kroppsskada och för att de våldfört sig på tjänsteman med påföljd att denne åsamkats livsfarlig sjukdom.

Båda fick livstids straffarbete. Walldén dömdes till straffarbete ett år och sex månader för efterföljande delaktighet i rån (nu häleri) och undanröjande av bevis om brottet (nu skyddande av brottsling).

Som inledningsvis nämndes, blev Reinhold frikänd. Han hade suttit häktad 91 dagar.

Häradsrätten dömde också Fors och Friberg att solidariskt betala skadestånd till Postverket med

1. 5 360:48 kronor, som redan utbetalats i ersättning för tillgripna försändelser.
2. 294:69 kronor för eventuella ytterligare utbetalningar av samma slag.
3. 69 kronor för sjukvård åt Almén.
4. 850 kronor årligen i avlöning åt Alméns vikarie, så länge Almén på grund av skadorna var förhindrad att utöva sin tjänst.
5. 180 kronor årligen för den händelse Almén förklarades berättigad att uppbära arvode som förste postbetjänt fr o m den 1 maj 1907, då han normalt skulle ha befordrats.

Vidare skulle de ersätta Almén för förlorad arbetsförtjänst i anledning av skadorna med 550 kronor och med 300 kronor årligen för minskad arbetsförtjänst samt 180 kronor till fackföreningen för utgiven ersättning till Almén och Statsverket för sedvanliga rättegångskostnader inklusive rättsintyg samt för vad som utgått till en enskild målsägande med 30 kronor för en inställelse.

Walldén förpliktades att solidariskt med Fors och Friberg ersätta dels Statsverket för rättegångskostnader, dels Postverket för tillgripna försändelser och eventuellt tillkommande ersättning av samma slag.

Hovrätten granskar domarna

Enligt vid denna tid gällande bestämmelser skulle Fors' och Fribergs livstidsstraff underställas hovrättens prövning. Skånska

hovrätten låg vid denna tid fortfarande i Kristianstad. Dess utslag föll den 15 augusti och meddelades den 6 september 1907. Det innebar att hovrätten gillade häradsrättens framställning av vad som befunnits styrkt i målet men ej fann Fors och Friberg skyldiga till ansvar för mordförsök. För de andra brotten dömdes de dock till samma straff jämlikt samma lagrum.

Fors och Friberg fick på grund av straffens längd avtjäna dem på Långholmen, men Friberg blev 1919 förflyttad till Centralfängelset i Malmö. Friberg benådades av Kungl Maj:t den 31 juli 1925 och frigavs den 1 augusti från Långholmen. Han kallades i handlingarna bokbinderiarbetare, vilket tyder på att han lärt detta hantverk i fängelset. Fors flyttades 1919 till Centralfängelset i Malmö, 1920 åter till Långholmen och 1924 till Mariestad, som var ett jordbruksfängelse för skötsamma långtidsfångar. Slutligen benådades Fors av Kungl Maj:t den 18 september 1925 och frigavs följande dag.

Postdirektörens ingripande

Sedan brottet uppklarats, och det blivit känt att rånarna tillhörde den socialistiska ungdomsklubben, inledde postdirektören i Malmö en undersökning mot två anställda vid Postverket, därför att de tillhörde ungdomsklubben. Han höll förhör med dem och sände protokollet till Generalpoststyrelsen. Han ansåg nämligen, att de borde avskedas, då de i belysning av rånet på grund av sin politiska uppfattning var olämpliga som statstjänstemän. Kretsstyrelsen i Malmö protesterade mot hans åsikt och vände sig till Postmannaförbundets centralstyrelse. Något avsked följde inte heller.

Epilog

Fors och Friberg nämns i förbigående i boken "Amalthea" (1918) av Algot Ros-

berg (1886–1939), som var en av de tre Amaltheamännen. Han dömdes 1908 för mordbrand, varav döden följt, till livstids straffarbete och avtjänade delvis straffet på Långholmen samtidigt med Fors och Friberg till 1917, då han benådades. Rosberg lämnade i huvudsak negativa uppgifter om Fors och positiva om Friberg.

Brottet har också förekommit i skönlitteraturen. Albert Olsson (1904–1994) var folkskollärare i Harplinge och skrev en rad både historiska och nutidsromaner. I arbetarromanen "Makt och fattigdom" (1964) från Malmö vid seklets början är ett långt avsnitt inspirerat av tågrånet. I hans version var dock den man som rymde till Amerika den verkliga boven och medförde pengarna dit.

Fors levde ännu 1965, då han vid 85 års ålder intervjuades i radio om tågrånet av Lennart Kjellgren. Han bodde då i Eslöv, där han dog den 12 december 1967 – han är också begravd där. Han kallades då förre vaktmästaren. Friberg dog 1961 i Malmö, då han nyligen gift sig för tredje gången, och är begravd där. Han kallades också vaktmästare.

I samband med att jag 1990–1994 hållit sammanlagt 24 föredrag om brottet på olika håll i Skåne, har flera av åhörarna berättat sina minnen av Fors. Efter frigivningen bodde han i Lund, där han ägde ett litet hus med trädgård. Han arbetade bl a som hantlangare på byggen, som tidningsdistributör, som hisskötare på Sydskraft i Malmö och som vaktmästare i en frikyrkoförsamling i Lund. 1958 eller 1959 flyttade han till Eslöv, där han köpte en villa för att få större trädgård, som han ägnade mycket arbete åt.

Almén's fortsatta öde

Johan Almén's skador medförde att han var helt sjukskriven t o m utgången av 1909, alltså nära tre år. Hans hälsotillstånd hade

emellertid förbättrats så mycket att han kunde återgå till järnvägstjänst, dock nu på egen begäran på den förmodligen lugnare Malmö–Genarps järnväg. Där var han kvar tills han pensionerades vid 65 års ålder den 1 november 1927.

Då rånet förövades var Almén vaktbetjänt, men befordrades 1907 till postiljon och 1910 till förste postiljon. Troligen som ett plåster på sårén fick han redan 1910 medaljen "För nit och redlighet i rikets tjänst" i 8:e storleken före de normala 30 tjänsteåren. 1918 års riksdag tillerkände honom ett årligt understöd under hans återstående livstid på 300 kronor, tydligen som kompensation för yrkesskadan. Vid 1921 års riksdag motionerade tre socialdemokratiska riksdagsmän i AK, anställda vid posten och SJ, om en personlig överpostiljonsbefattning åt Almén. Han hade nämligen 1919 inte kunnat befordras till en sådan tjänst i sin turordning, eftersom han på grund av skadorna inte ansågs ha full arbetsförmåga. Motionen avlogs. De tre motionärerna var Carl Lovén i Malmö, som var konduktör, Per Granath i Hudiksvall, som var förste postiljon, och Viktor Öhman i Örebro, som var posttjänsteman och stationsföreståndare. De var alltså alla tre kolleger till honom direkt eller indirekt. Lovén (1874–1961) var riksdagsman 1917–1940, Granath (1882–1953) riksdagsman 1919–1944 samt Öhman (1877–1941) riksdagsman 1921–1928. 1922 års riksdag tilldelade emellertid Almén ett ytterligare understöd på 408 kronor som kompensation för utebliven befordran.

Almén dog den 10 maj 1949 på Malmö Sjukhem, efterlämnande hustru. Han hade i testamente av 1943 förordnat, att han efter sin död skulle bli föremål för rättsmedicinsk obduktion och att hans skalle skulle röntgenfotograferas. Obduktionen skulle gälla att fastslå kalibern på

kulorna i huvudet. Almén var nämligen övertygad om att han blivit skjuten av både Fors och Friberg. Om det i hans huvud fanns kulor av två kalibrar, skulle detta bestyrka hans misstanke. Obduktionen utfördes den 13 maj 1949 av den berömda professorn emeritus i rättsmedicin och patologisk anatomi i Lund Einar Sjövall. Obduktionen visade att de tre kulorna satt inkapslade i vävnaderna utan att ha genomträngt skallen. En läkt krosskada i pannan tydde på att han blivit slagen av Friberg med den tidigare nämnda stenen. Alla kulorna hade samma kaliber. Sjövall antog, att orsaken till deras överraskande svaga verkan var att de haft mindre kaliber än revolvern.

På Postmuseum finns numera icke blott de tre kulorna och röntgenfotografiet, den sten varmed Friberg slog Almén, utan även Fors ansiktsmask och Fribergs revolver. Dessutom finns där en klubba, som Almén enligt uppgift skaffat, när han började tjänstgöra igen, för att därmed kunna försvara sig mot eventuella nya rån.

I samma testamente förordnade Almén att vissa belopp skulle tillfalla södra kretsen av Svenska Postmannaförbundet och För-

eningen Pensionerade Statsjänstemän i Malmö (Almén ska hjälpfonden).

Den 11–22 juni 1994 framförde amatörteatergruppen Ångteatern i Staffanstorp en pjäs kallad "Det stora tågrånet", med manus och i regi av Bo Håkansson.

Käll- och litteraturförteckningar

Arkivhandlingar hos Lunds tingsrätt, Malmö Allmänna Sjukhus, Landsarkiven i Lund, Uppsala och Göteborg samt Riksarkivet.

Lindström, Hanz F, Visst har vi haft ett svenskt tågrån (*Raka spåret 1983:1*).

Lithner, Klas, Tågrånet på Simrishamnsbanan (*Nordisk Kriminalkrönika 1991:405–414*).

Tågrånet som skulle finansiera socialismen (*Skånska Dagbladet 24/12 1991 s 30–31*).

Olsson, Albert, Makt och fattigdom (1964).

Olsson, Håkan, 100 år sedan järnvägen kom till Dalby (*Skånska Dagbladet 21/12 1992 s 40*).

Rosberg, Algot, Amalthea (1918).

Sandin, Gunnar, Skånes järnvägar: historia och geografi (*Skånes Hembygdsförbunds Årsbok 1989/90*).

Svenska Postmannaförbundet Malmö jubileumsskrift 1897–1947 50 år (1947)

Åkesson, Gert, Staffanstorp: järnvägsknut på slätten (1985).

Klubban som Almén skaffade för att försvara sig när han återgick i tjänst.